

## Oude Volkskrant-gebouw overgenomen door artiesten en startende ondernemers



Raar gezicht. Op de redactiezaal, over de rode vloerbedekking verspreid, liggen de oude bureaus op hun kant, de prullenbakken staan op hun kop. Ze zijn gebruikt als decor voor een voorstelling dan wel als zitplaatsen voor het publiek. Op de plek van de stadsredactie staat een kunstschilder een tekst te schilderen. Bedoeld voor de feestelijke ingebruikneming van het gebouw, vorige week vrijdag.

Na de borrel in Hesp wordt Henk Strabbing en mij niets in de weg gelegd als we, nieuwsgierig, het gebouw binnen gaan. De lift brengt ons naar de tweede etage. Op de postvakjes prijken nog de namen van redacteurs die hier gezeten hebben. Op die ene kunstenaar na lijkt het gebouw uitgestorven.

O nee, er brandt licht op de kamer van Broertjes. Vier allochtonen zijn om die tijd nog bezig achter hun beeldschermen. 'We zijn vierentwintig uur per dag bereikbaar' vertelt chef Cherida Creebsburg, een joviale Surinaamse. Ze heeft met haar medewerkers op de kamer van Broertjes een plek gevonden als kantoor voor Vemma, dat voedingssupplementen verkoopt.

Haar bedrijf valt onder de categorie starters die - naast groepen kunstenaars - in het oude Volkskrantgebouw voor weinig geld werkruimte kunnen huren. Hun huisbaas is een vereni-

ging van oud-krakers, *Urban Resort*, die de tienduizend vierkante meters in het gebouw voor zes jaar hebben gehuurd van woningbouwvereniging *Het Oosten*.

Om het groepsgevoel te bevorderen moeten huurders zich in groepen van dertig tot veertig aanmelden. Die krijgen gezamenlijk de beschikking over een van de zeven etages. Daar mogen ze hun gang gaan. Zelfs de vloeren mogen eruit als ze dat willen. Daar staat tegenover dat ze het ook zelf maar moeten uitzoeken als een lamp vervangen moet worden.

De lift naar de zevende rijst zonder schokken omhoog. In het restaurant is Thijs Timmers druk bezig met een nieuwe inrichting. Hij is van *Perfect Service, cocktail-catering*. Hij schildert zelf ook. De zevende moet een café-restaurant gaan omvatten, tevens expositieruimte voor de kunstenaars in het gebouw. Het meubilair kan van alles worden. 'Dat gaan we op onze eigen manier aanpakken.' Thijs Timmers vraagt alleen van zijn gasten zich te realiseren dat ze op een kunstwerk zitten of er tegenaan.

Zou het kunnen dat de Volksknarren op de derde dinsdag van december hier een nieuw, exclusief onderkomen vinden? Bij Thijs Timmers zijn we welkom.

Jacques de Jong

# Ben de Graaf en de onsportiviteit van het hedendaagse voetbal

De jaren 1960 tot 1980 waren woelige jaren in de geschiedenis van *de Volkskrant*. Enkele oude knarren vertellen hoe zij die tijd in de maatschappij én op de redactie hebben beleefd.

Deel 3: De sport. Een interview met Ben de Graaf.



**B**EN de Graaf (71) gaat de *Volkskrant*-historie in als de sportverslaggever die tijdens het wereldkampioenschap voetballen in Duitsland in 1974 door voetballers van het Nederlands elftal in het zwembad van hotel Hilstrup werd gegooid. Een ludieke poging tot protest tegen zijn verslaggeving? Of zat er meer achter? Bijvoorbeeld de manier waarop *de Volkskrant* - anders dan tal van andere media - de sport kritisch volgde.

'Dat ik in 1974 bij het wk voetbal in het zwembad ben gegooid, vond ik buitengewoon ernstig en helemaal niet ludiek', zegt hij er nu van. 'Het was een dieptepunt, niet alleen voor mij, ook voor het voetballen. Het was een miskenning van mijn vak. Ik werd gestaft voor het hebben van een mening. Dat is een dictatoriale manier van doen. Jawel, ik ben er nogal rancuneus door geworden.'

De oorsprong van het incident lag in de beschouwing die Ben aan de vooravond

van het wereldkampioenschap ten beste gaf in *de Volkskrant*-special over het wk. Zijn aanknopingspunt waren de woorden van Rinus Michels: 'Voetbal is oorlog.' In zijn verslaggeving legde hij - behalve op de prachtige prestaties - ook het accent op het keiharde, meedogenloze spel van Oranje-spelers als Suurbier, Rijsbergen, Krol, Van Hanegem en Neeskens. 'Dat rücksichtslose optreden ten opzichte van nota bene medesporters. Sportiviteit nul. Dat is gewoon oorlog. Een egoïstische manier van denken.'

Hij kijkt nog steeds met weerzin terug op dat incident. De rancune klinkt nog duidelijk bij hem door,

speciaal als hij het heeft over de gebroeders Van de Kerkhof, die hem - mede - in het water mikten. Haat hij die types? 'Nee, ik veracht ze.'

'Natuurlijk heb ik ze teruggepakt, toen ik de kans kreeg', bekent hij. 'Als ik kritiek kon hebben op een van die jongens, dan pakte ik hem. Misschien is dat niet sportief, maar wel menselijk.'

## Geïrriteerd

Zo is Ben de Graaf: onrecht moet bestreden worden. In het toenmalige *Volkskrant*-elftal gold hij zelf niet als een van de makkelijkste spelers. Heftig: 'Ik was niet grof in het veld. Ik heb nooit iemand onderuit geschopt. Maar oké, tegen de scheidsrechter kon ik wel eens uitvallen. Ik ben niet iemand die zijn mond houdt, zeker niet als een scheidsrechter blundert of als hij partijdig fluit. Dan raak ik geïrriteerd.'

Hetgeen hem brengt op het wantrouwen dat journalisten moeten betrachten tegenover bijvoorbeeld scheidsrechters die grote wedstrijden leiden. 'Daar zijn miljoenen mee gemoeid. De mogelijkheid dat ze worden omgekocht,

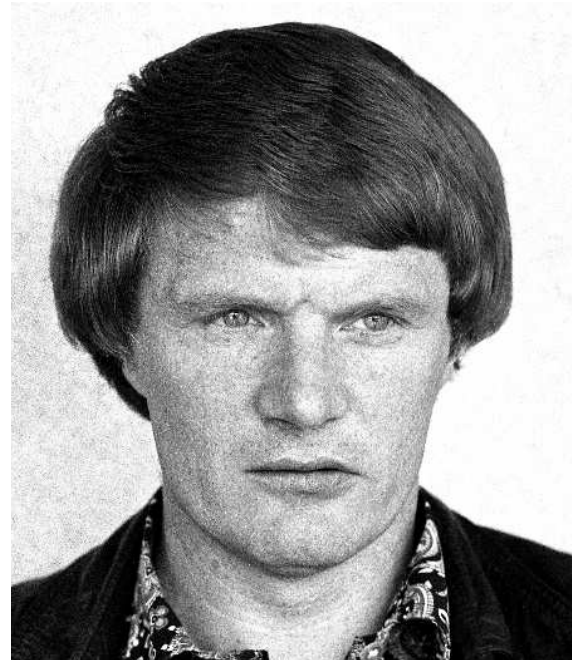


Foto Wim Ruigrok

moet je niet onderschatten. Maar het is moeilijk te bewijzen als journalist. Je blijft afhankelijk van wat je hoort.'

Nog steeds kan hij met passie over zijn vak praten. Met een zeker genoegen stelt hij vast dat hij altijd nog mensen ontmoet die zijn stukken in de krant missen. 'Er zijn er genoeg die het een opluchting vonden dat ik vertrok, maar anderen vonden mijn stukken best aardig. Dat ik niet erg populair was, bewijst dat ik het goed gedaan heb. Als je als journalist populair bent, dan deug je niet. Wat ik nu in de krant mis, is vooral een kritische houding.'

## Afstand

In zijn huis in Haarlem zit hij die middag te kijken naar een herhaling van een discussieprogramma waarin naast Johan Derksen ook Paul Onkenhout optreedt. 'Ja, ik wilde wel eens zien hoe die jongen dat doet. Wel aardig. Maar het blijft een jongen die gek is op het spelletje met die bal. Hij heeft te weinig afstand. Dat zou je als journalist toch moeten hebben.'

Als de tv uit is, neemt hij zijn bezoekers meteen mee naar het tuinhuis, geheel ingericht als biljartzaal. Hij speelt nog steeds wedstrijden en probeert enkele keren een stoot over drie banden, waarna hij vaststelt dat het hem de laatste jaren aan concentratie begint te ont-

Zie verder pagina 3





## Ben de Graaf vervolg van pagina 2

breken. 'Concentratie is het moeilijkste. Alles staat of valt met concentratie. Het is precies wat Crujff ooit in een heldere bui heeft gezegd, een van de weinige uitspraken die ik wel kan waarderen: *het zit in de details*. Goed op de bal letten! Ik vond het toen flauwekul, maar ik ben tot de overtuiging gekomen dat hij gelijk had.'

### Cricket

Hoewel hij zelf niet speelt, is cricket zijn grote liefde. Met zijn vrouw Thea is hij onlangs zes weken naar Zuid-Afrika geweest, voor om naar het cricket te kijken. 'Een van de sterkste punten van cricket is altijd geweest: de correctheid. Je zult zeggen: dat is allemaal schijn. Maar toch: de mensen accepteren wat de scheidsrechter zegt, geen protesten, geen gedoe, geen maniakaal gedrag. De

## 'Eigenlijk schreef ik altijd vanuit een ivoren toren'

Aziatische inbreng, vooral van de Pakistani, is erg emotioneel. Dat zijn aardige jongens vaak, maar in het veld doen ze me denken aan het voetbal.'

Op zijn huiskamertafel ligt de nieuwe cd van zijn dochter Jacqueline (vrouw van Henk Brandsma, nu fotoredacteur), die onder de naam Jessica van Noord optreedt met Joop Visser, tekstschrijver en componist, die een halve eeuw geleden bekend werd als Jaap Fischer. Zijn teksten zijn nog scherper dan toen. Jessica van Noord? Wil ze niet weten dat ze de dochter van een bekende vader is? 'Welnee, ik heet geen Holleeder. Dat is gewoon haar artiestennaam. Ik vind het wel grappig. Heeft Joop Visser bedacht.'

### De Tijd

Ben de Graaf stapte in zijn journalistieke loopbaan bij de *Nieuwe Haarlemse Courant*, bij Herman van Run en Wim Helversteijn. Daarna *De Tijd*, bij Ruud van den Hende en Haye Thomas. In 1963 verhuisde hij naar de *Volkskrant*, bij Theo Nolens en Joop Voost, om het daar binnen niet al te lange tijd te schoppen tot chef Sport. Dat waren de roemruchte jaren bij de krant. Hoe stond de sportredactie te midden van alle verwickelingen?

Ben: 'We leefden toen in een eilandcultuur. Het was gewoon zo. De maatschappelijke discussie op de redactie is eigenlijk langs ons heen gegaan. We hadden een ijzersterke ploeg met Cees Zoon, Frans Ensink, Frans van Schoonderwalt, Hans van Wissen, Ronald ten Brink, Frits Abrahams. Maar we hadden duidelijk gebrek aan ruimte in de krant. De aandacht voor sport was ondermaats, vooral in de vrijdagkrant.'

De sportredactie voelde zich in die tijd vaak ondergewaardeerd. Ben: 'Als sportredactie, ja, maar ook de sportjournalistiek stond niet in hoog aanzien. Toch hadden we gedegen opgeleide journalisten. Dat bleek bijvoorbeeld toen Frans Ensink in 1968 in Mexico plotseling ook de studentenopstand daar moest doen. En bij de Olympische Spelen van München in 1972 is hij er ook in gesprongen. Hij leverde destijds minstens één voorpaginaverhaal over de gijzeling van Israëliische atleten door de Palestijnse Zwarte September-beweging.'

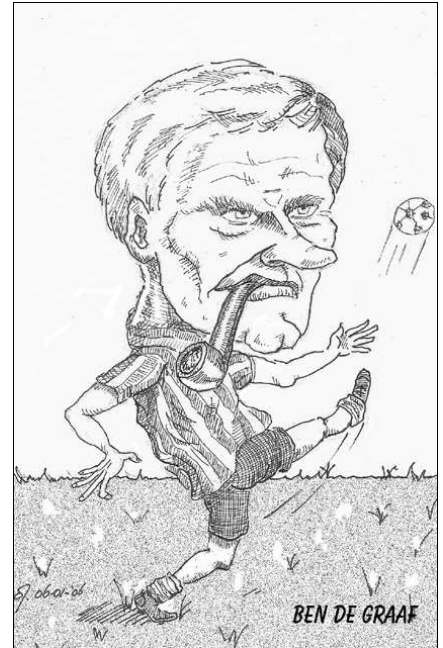
Met Frans Ensink had Ben een speciale band. 'Ensink en ik waren twee handen op één buik. Met de redactie hadden we weinig discussie over de ontwikkelingen in de sport. Ik sprak er met hem wel over. Hij schreef mooier, had een mooier taalgebruik. Maar we voelden elkaar aan. Als hij een wedstrijdverslag schreef, kon ik daarbuiten blijven en me concentreren op de analyse. Maar inhoudelijk kwamen onze stukken toch helemaal overeen.'

'Eigenlijk heb ik altijd vanuit een ivoren toren geschreven. Ik ben altijd te lui geweest om achter de feiten aan te gaan. Daar had Ensink danig de pest over in.'

### Wedstrijd 'gekocht'

Hij herinnert zich een wedstrijd Hongarije-Nederland in het NEP-stadion in Boedapest. 'In mijn stuk had ik gesuggereerd dat de wedstrijd gekocht zou zijn. Nederland moest winnen om geplaatst te worden tegen België. Vier spelers van Hongarije waren omgekocht door een Belgische makelaar. Dat is later ook bewezen, ze hebben het zelf bekend.'

'Over mijn stuk kwam een klacht van de KNVB, onder bedreiging van een rechtszaak. In dat opzicht hadden we in Jan van der Pluijm een wijze hoofdredacteur, in Lockfeer ook. Die bleven achter ons staan. Die lieten de sportredactie in haar waarde. Met Bert Vuijsje lag dat wel anders. Die zag mij niet zo



zitten, kwam zich overal mee bemoeien. Die stond meer aan de kant van het voetbal dan aan de kant van de journalistiek. Collega's als Henk Huurdeman, Piet van Seeters en Peter van Bueren stonden wel achter ons.' En Jan de Vries? 'Ik denk dat hij het in het algemeen wel met ons eens was. Maar hij zei ook weleens dat ik wat zeikerig schreef, dat het wel wat positiever kon.'

### Sociale kant

Hans van Wissen was degene die het maatschappelijke aspect van sport inbracht. Ben: 'Prima, ik vond dat hij heel belangrijk werk deed. Zijn sterke punt was de sociale kant van de sport. Jammer dat hij zo links was, met zijn bewondering voor het China van Mao. Ik had geen enkele affiniteit met politieke stromingen, zoals ook Piet van Seeters en Peter van Bueren wél hadden. Met hen kon je wel een goeie discussie voeren.'

Was Van Wissen ook degene die het taboe legde op autosport en boksen? 'Nee, dat was ik. Auto's, daar heb ik niks mee. Henk Strabbing wel. Hij en ik waren het daarover niet eens - maar ik heb niks tegen Henk. Autoraces zijn volgens mij alleen maar spektakel, allemaal mechanisch. Wie een betere auto heeft, gaat nou eenmaal harder. *So what?*

'En over het boksen waren we het allemaal eens. Dat hoort niet in de krant. Ik heb het er weleens over gehad met Guus Dubbelman, aardige gozer. Als je mensen elkaar de hersens in ziet slaan, dat is toch niet om aan te zien. Nog afgezien van de schade die ze bij elkaar

**Zie verder pagina 4**

## Ben de Graaf

vervolg van pagina 3

aanrichten. Dat is toch met geen pen te beschrijven. Wij hebben altijd alleen de dooie bokkers in de krant vermeld.'

### Lezers

Reacties van lezers? 'Zat. Eerst van Amsterdammers die het niet eens waren met een verhaal over Ajax, daarna kwamen de positieve reacties. Dat heb ik vaak meegemaakt. Ach, dat zijn ook maar lezers. Als je het niet wilt lezen, lazer dan op. Laten ze blij zijn dat ze die krant kunnen kopen met zoveel informatie en denkkracht erachter. Ik wil niet zeggen dat een lezer een noodzakelijk kwaad is, maar toch.'

De Graaf wierp zich in die tijd graag op als verdediger van het CDA, als vrijwel de enige op de redactie. 'Ach, het ergerde me hoe de Haagse redactie omsprong met het kabinet-Den Uyl. Ze waren mij niet onafhankelijk genoeg. Ik koos de kant van het CDA, omdat dat nu eenmaal in een underdog-positie zat

in die tijd. Ik heb verschillende keren kritiek geuit op Jan Joost Lindner.'

### Gesolliciteerd

Ook met Jan van der Pluijm had Ben nog weleens een aanvaring. Dat leidde ertoe dat hij bij het *Brabants Dagblad* ging solliciteren, als hoofdredacteur. 'Dat was in een opwelling. Ik had onvrede met Pluijm.' Studio Sport heeft ook nog aan hem getrokken. 'Ik heb een gesprek gehad met Carel Enkelaar. Maar Theo Reitsma heeft het me afgeraden. Het ketste uiteindelijk af, omdat het me financieel niet meer opleverde dan wat ik had.'

Hij bekend in die tijd talrijke schnabfels te hebben gehad. 'Voor een Belgisch weekblad schreef ik reportages. Daar kreeg ik honderd gulden voor, die ik dan persoonlijk ging halen. Hoefde ik er geen belasting over te betalen.'

Verder werkte hij voor de radio op de zaterdagmiddag, voor NOS-tv, voor de AVRO en verschillende sportbladen. 'Ik kon heus wel aardig schrijven.' Ben de Graaf ging met vut op zijn zestigste, met een feest in de nieuwgebouwde Arena. Tevreden? 'Och, ik had

het idee dat ik nog wel enkele jaren nuttig had kunnen zijn. Pieter Broertjes heeft in zijn ijver om te vernieuwen een kans gemist om mij nog een aantal jaren bij de krant te betrekken. Ik heb nog een paar jaar columns geschreven voor de NRC op zaterdag. Pieter schreef mij toen een kaartje: waarom doe je dat toch?

'Kees Fens typeerde het bij mijn afscheid erg goed. Die zei dat mijn laatste woorden konden zijn: 'Ik heb een slechte wedstrijd gespeeld.' Toch vind ik dat ik het met mijn beperkte capaciteiten aardig ver geschopt heb. Ik ben geen natuurtalent, maar vooral op mijn instinct en met een grote dosis wantrouwen ben ik nog een aardig eind gekomen. Sommige collega's *schrijven* wel beter, maar *ze denken* niet beter.'

En dan, onverwacht: 'Mijn hele leven heeft in het teken gestaan van zwaar-moedigheid. Anderen noemen het negatief, ik spreek liever van realistisch of pessimistisch. Mijn vrouw Thea daarentegen is heel vrolijk van natuur.'

Geniet hij nog ergens van? 'Als Engeland verliest bij het cricketsen.'

Han van Gessel  
Jacques de Jong



Martin Rep

Toegetreden tot de club: Martin Rep, van 1 januari 1984 tot 31 augustus 1990 redacteur Binnenland bij de Volkskrant. Vorige week was hij ook in Hesp.

### Wie

Ik ben nu 61 jaar, vier jaar met prepensioen en ik woon in Nijmegen. Naast enig vrijwilligerswerk gaat de meeste tijd gaat zitten in mijn werk als bestuurslid van de Nederlandse Mahjong Bond en als webmaster van de *Mahjong News* ([www.mahjongnews.com](http://www.mahjongnews.com)). Net in Kopenhagen geweest voor het Europees kampioenschap, en eind oktober naar China voor het wereldkampioenschap.

### Wat

Ik heb nog de aanzet gegeven voor het Volkskrant Stijlboek. Toen ik bij de krant kwam, bestonden er allerlei mondelinge afspraken over de stijl in de krant. Die waren moeilijk over te dra-

gen aan de nieuwelingen, zoals Lydia Rood in die tijd. Ik heb toen eerst een losbladig systeem gemaakt. Later kwam er een echt Stijlboek, dat ook naar buiten ging (en een bestseller werd). Het verscheen pas toen ik al een tijdje weg was. Bert Vuijsje, Henk Huurdeman, Han van Gessel en Jan Kees Hulsbosch hebben daar veel werk aan besteed.

### Waar

Ik was na mijn binnenkomst al snel coördinator Binnenland en bleef dat tot mijn vertrek. Ik wilde wel wat anders, bijvoorbeeld chef Nacht, maar dat zou erg lang duren. Mijn voorstel aan Harry Lockfeer om vaste eindredacteur bij Financiën te worden, ketste af bij Peter van Bakkum - die wilde geen vaste eindredacteur. De macht van de verschillende eilandjes op de redactie was erg groot.

Mijn grootste probleem waren de twee weken dag, waar je onvrijwillig hangjongere van werd. De avonddiensten vond ik heerlijk en spannend. Ja, ik heb ook wel lang heimwee naar de krant gehad, toen het nieuwtje bij De Gelderlander eraf was. De journalistieke speelruimte op een regionale krant is nu eenmaal heel klein, veel kleiner dan bij de Volkskrant.



### Wanneer

De dertien jaren bij De Gelderlander stemmen me toch niet ontevreden. Behalve het veel betere salaris (ik kon mijn Volkskrant-ervaring verzilveren), kon ik vier jaar eerder gaan prepensioenen! En ik heb, met uitzondering van de laatste twee jaar, ook een heel leuke tijd gehad bij De Gelderlander.

### Waarom

Na de fusie met het Gelders Dagblad en de instortende economie, veranderde de werksfeer op de krant binnen één jaar van prima naar defaitistisch. Ik was er achtereenvolgens chef *central desk* en chef kunstredactie geweest, dus prachtbanen bij wat toen een prima krant was. Maar Wegener voerde de ene snoeioepatie na de andere door. Tenslotte kwam ik met 57 jaar en drie maanden riant weg.